

ZAWIESZENIE POSTĘPOWANIA

ZAWIESZENIE POSTĘPOWANIA – ART. 173-182

- ✘ Zawieszenie postępowania to taki stan sprawy, w którym sąd nie podejmuje, co do zasady, żadnych czynności (nie biegną także terminy), jednak trwa zawisłość sprawy, zaś czynności podejmowane przez strony wywołują skutki z chwilą podjęcia postępowania.
- ✘ Przyczyny uzasadniające zawieszenie postępowania mają zróżnicowany charakter. Mogą to być przeszkody uniemożliwiające przynajmniej przejściowe prowadzenie postępowania. Mogą to być również względy celowości lub wola stron.
- ✘ Zawieszenie postępowania może nastąpić zarówno na skutek przyczyn zależnych od woli stron, jak i niezależnych od woli stron.

ZAWIESZENIE POSTĘPOWANIA

- ✘ Sposób systematyzacji przypadków zawieszenia postępowania.
- ✘ Postępowanie może być zawieszone z mocy prawa albo na podstawie postanowienia sądu.
- ✘ Zależnie od regulacji kodeksowych sąd wydaje postanowienie o zawieszeniu postępowania **obligatoryjnie** lub **fakultatywnie**, z urzędu lub **na wniosek**.
- ✘ W doktrynie wyróżnia się zawieszenie postępowania w **ściśłym znaczeniu** oraz tzw. **spoczywanie procesu**.
- ✘ Przyczyną spoczynku procesu może być jedynie zgodny wniosek stron o zawieszeniu postępowania (art. 178 KPC) lub bezczynność stron (art. 177 § 1 pkt 5–6 KPC).

ZAWIESZENIE POSTĘPOWANIA

- ✘ Jeżeli KPC lub inny pozakodeksowy przepis szczególny nie przewiduje podstawy do zawieszenia postępowania, sąd nie może zawiesić postępowania, nawet jeżeli byłoby ono celowe.
- ✘ **Wykładnia przepisów o zawieszeniu postępowania** nie może prowadzić do stworzenia pozaustawowej przesłanki takiego zawieszenia także wówczas, gdy nie ze względu na stanowisko strony, ale ze względów faktycznych, takich jak np. wiek dziecka w sprawie o zaprzeczenie ojcostwa, w której dopuszczono dowód z badań antropologicznych, przeprowadzenie dowodu natrafia na zwłokę (post. SN z 6 czerwca 1983 r., I CZ 76/83)
- ✘ Dlatego też sąd w każdym czasie, w tym także przy rozważeniu przesłanek umorzenia postępowania (art. 182 § 1 KPC), wyda postanowienie o podjęciu postępowania, jeżeli zostało ono zawieszone przez sąd mimo nieistnienia podstawy do jego zawieszenia (uchwała SN z 25 lutego 1985 r., III CZP 86/84).
- ✘ Oprócz regulacji w rozdziale 6, KPC zawiera inne **przepisy szczególne dotyczące zawieszenia postępowania**:
- ✘ 1) poza wypadkami określonymi w art. 173–175(1) KPC, postępowanie przed SN ulega zawieszeniu jedynie na **zgodny wniosek stron** (art. 398(12) KPC);
- ✘ 2) w **sprawach małżeńskich** w razie nieusprawiedliwionego niestawiennictwa
- ✘ powoda na pierwsze posiedzenie sądowe wyznaczone w celu przeprowadzenia rozprawy, postępowanie ulega zawieszeniu, chyba że prokurator popiera żądanie unieważnienia albo ustalenia istnienia lub nieistnienia małżeństwa (art. 428 § 1 KPC)

ZAWIESZENIE POSTĘPOWANIA

- ✗ 3) w **sprawach o rozwód i o separację** sąd zawiesza postępowanie, jeżeli nabierze przekonania, że istnieją widoki na utrzymanie pożycia małżeńskiego (art. 440 § 1 KPC);
- ✗ 4) postępowanie w **sprawie o zaspokojenie potrzeb rodziny lub o alimenty**, wszczęte przed wytoczeniem powództwa o rozwód lub o separację, ulega z urzędu zawieszeniu z chwilą wytoczenia powództwa o rozwód lub o separację co do świadczeń za okres od jego wytoczenia. Z chwilą wydania w sprawie o rozwód lub o separację postanowienia o udzieleniu zabezpieczenia wykonania obowiązku zaspokajania potrzeb rodziny lub o alimenty wstrzymuje się także z mocy prawa wykonanie nieprawomocnych orzeczeń o obowiązku tych świadczeń, wydanych w poprzednio wszczętej sprawie, za okres od wytoczenia powództwa o rozwód lub o separację (art. 445 § 2 KPC);
- ✗ 5) postępowanie w **sprawie dotyczącej władzy rodzicielskiej lub kontaktów** wszczęte przed wytoczeniem powództwa o rozwód lub o separację ulega z urzędu zawieszeniu (art. 445(1) § 2 KPC);
- ✗ 6) zawiesza się postępowanie o **unieważnienie małżeństwa** w razie śmierci jednego z małżonków (art. 450 § 1 KPC);
- ✗ 7) w sprawie wytoczonej przez dziecko o **ustalenie albo zaprzeczenie macierzyństwa**, o **zaprzeczenie ojcostwa** albo **ustalenie bezskuteczności uznania**, jak również w sprawie wytoczonej przez dziecko albo jego matkę o ustalenie ojcostwa, postępowanie zawiesza się w razie śmierci pozwanych do czasu ustanowienia przez sąd orzekający kuratora, który wstępuje do sprawy na miejsce zmarłego. Przepis ten stosuje się także w sprawie o rozwiązanie przysposobienia w razie śmierci przysposabiającego (art. 456 § 2 KPC)

ZAWIESZENIE POSTĘPOWANIA

- ✘ 8) zawiesza się z urzędu postępowanie w sprawie o eksmisję jednego z małżonków pozostających w separacji ze wspólnego mieszkania, jak również postępowanie w sprawie o korzystanie przez małżonków pozostających w separacji ze wspólnego mieszkania, z chwilą wszczęcia postępowania o zniesienie separacji (art. 567(5) KPC);
- ✘ 9) w sprawach o przysposobienie postępowanie zawiesza się w razie śmierci przysposabiającego, który złożył wniosek o przysposobienie wspólnie z małżonkiem, do czasu ustanowienia przez sąd opiekuńczy kuratora (art. 587 § 2 KPC);
- ✘ 10) w czasie trwania postępowania o odebranie osoby podlegającej władzy rodzicielskiej lub pozostającej pod opieką toczącego się na podstawie konwencji haskiej z 1980 r. przed Sądem Apelacyjnym w Warszawie lub Sąd Okręgowy w Warszawie, nie można rozstrzygać w przedmiocie władzy rodzicielskiej lub opieki nad tą osobą. Postępowanie w tych sprawach sąd zawiesza z urzędu z chwilą otrzymania informacji przesłanej przez polski organ centralny, o którym mowa w art. 3 ust. 1 ustawy z 26.1.2018 r. o wykonywaniu niektórych czynności organu centralnego w sprawach rodzinnych z zakresu obrotu prawnego na podstawie prawa Unii Europejskiej i umów międzynarodowych, lub sąd, o którym mowa w art. 5691 § 1 lub 3, o wniesieniu wniosku w przedmiocie odebrania osoby podlegającej władzy rodzicielskiej lub pozostającej pod opieką (art. 598(2) § 1 KPC);

ZAWIESZENIE POSTĘPOWANIA

- ✘ 11) w przypadku, jeżeli **przedmiotem zabezpieczenia nie jest roszczenie pieniężne**, sąd udziela zabezpieczenia w taki sposób, jaki stosownie do okoliczności uzna za odpowiedni. Jedną z form zabezpieczenia jest możliwość zawieszenia przez sąd postępowania egzekucyjnego lub innego postępowania zmierzającego do wykonania orzeczenia (art. 755 § 1 pkt 3 KPC);
- ✘ 12) sąd może zawiesić postępowanie z urzędu, jeżeli rozstrzygnięcie sprawy zależy od wyniku innego postępowania w sprawie cywilnej toczącego się przed sądem lub innym organem państwa obcego, chyba że orzeczenie, które ma wydać sąd albo inny organ państwa obcego, nie spełni przesłanek jego uznania w Polsce (art. 10981 KPC);
- ✘ 13) sąd powszechny, do którego wniesiono **skargę o uchylenie wyroku sądu polubownego**, może – na wniosek jednej ze stron – zawiesić postępowanie na czas określony, aby umożliwić sądowi polubownemu ponowne podjęcie postępowania w celu usunięcia podstaw do uchylenia wyroku sądu polubownego (art. 1209 § 1 KPC).

ZAWIESZENIE POSTĘPOWANIA

- ✘ **Postępowanie grupowe.** Przepisy o zawieszeniu postępowania mają również zastosowanie w postępowaniu grupowym (art. 24 ust. 1 PostGrupU).
- ✘ **Postępowanie upadłościowe.** Do postępowania w przedmiocie ogłoszenia upadłości oraz do postępowania upadłościowego stosuje się odpowiednio przepisy księgi pierwszej części pierwszej KPC, z wyjątkiem przepisów o zawieszeniu i wznowieniu postępowania (art. 35 i 229 PrUp).
- ✘ Ponadto w postępowaniu w przedmiocie ogłoszenia upadłości sąd na wniosek wnioskodawcy, dłużnika lub tymczasowego nadzorcy sądowego może zawiesić postępowanie egzekucyjne oraz uchylić zajęcie rachunku bankowego, jeżeli jest to niezbędne do osiągnięcia celów postępowania upadłościowego
- ✘ **Zakres stosowania art. 173–183 KPC.** Przepisy rozdziału 6, zgodnie z art. 13 § 2 KPC, mają również zastosowanie do postępowania nieprocesowego, egzekucyjnego oraz w sprawach z zakresu międzynarodowego postępowania cywilnego. Zasadniczo przepisy o zawieszeniu postępowania stosowane są bezpośrednio, jednakże np. w postępowaniu nieprocesowym art. 513 KPC przewiduje wyjątek od zasady wskazanej w art. 177 § 1 pkt 5 KPC, ponieważ w postępowaniu nieprocesowym niestawiennictwo uczestników nie tamuje rozpoznania sprawy

ZAWIESZENIE POSTĘPOWANIA

- ✘ Co prawda w postępowaniu egzekucyjnym zawieszenie i umorzenie postępowania regulują przepisy art. 818–828 KPC, które jako *lex specialis* wyłączają możliwość stosowania zasad ogólnych uregulowanych w rozdziale 6, niemniej jednak w wypadku braku regulacji w art. 818–828 KPC zastosowanie mają przepisy ogólne.
- ✘ W doktrynie przyjęto, że przepisów o zawieszeniu postępowania nie stosuje się w postępowaniu zabezpieczającym

ZAWIESZENIE POSTĘPOWANIA

- ✘ Co prawda w postępowaniu egzekucyjnym zawieszenie i umorzenie postępowania regulują przepisy art. 818–828 KPC, które jako *lex specialis* wyłączają możliwość stosowania zasad ogólnych uregulowanych w rozdziale 6, niemniej jednak w wypadku braku regulacji w art. 818–828 KPC zastosowanie mają przepisy ogólne.
- ✘ **W doktrynie przyjęto, że przepisów o zawieszeniu postępowania nie stosuje się w postępowaniu zabezpieczającym**
- ✘ **Zakres instancyjny przepisów o zawieszeniu postępowania.**
- ✘ Przepisy o zawieszeniu postępowania stosuje się w każdej instancji, chyba że przyczyna zawieszenia może wystąpić jedynie przed sądem pierwszej instancji. Przykładem takiej sytuacji jest zawieszenie postępowania na podstawie art. 177 § 1 pkt 2 KPC, tj. gdy osoba trzecia wystąpiła przeciwko stronom z interwencją główną. Zgodnie z art. 75 KPC interwencję główną można wytoczyć aż do zamknięcia rozprawy w pierwszej instancji.

ZAWIESZENIE OBLIGATORYJNE

Może nastąpić z mocy prawa lub na mocy postanowienia sądu.

Zawieszenie postępowania z mocy prawa ma miejsce w razie zaprzestania czynności przez sąd wskutek siły wyższej.

Przez "siłę wyższą" należy rozumieć zdarzenie niezależne od woli podmiotu, nadzwyczajne i przemożne oraz niemożliwe do przewidzenia. Przykładem wystąpienia siły wyższej może być wojna, katastrofa, klęska żywiołowa, trzęsienie ziemi, powódź, zamieć śnieżna, pożar itp.

Zawieszenie "z mocy prawa" nie wymaga wydawania przez sąd postanowienia.

Podjęcie postępowania zawieszonego z mocy prawa następuje na podstawie postanowienia sądu (art. 180 § 1 KPC).

ZAWIESZENIE OBLIGATORYJNE

Z MOCY PRAWA

Zawieszenie postępowania z mocy prawa ma miejsce w razie zaprzestania czynności przez sąd wskutek siły wyższej.

Tym samym sąd nie wydaje postanowienia o zawieszeniu postępowania.

Wydanie tego postanowienia jest niedopuszczalne z powodu niemożności funkcjonowania sądu.

Wydanie postanowienia o zawieszeniu postępowania dowodziłoby, że sąd może orzekać, a tym samym zawieszenie postępowania byłoby bezzasadne.

Zawieszenie z urzędu

Art. 174. § 1. Sąd zawiesza postępowanie z urzędu:

- 1) w razie śmierci strony¹ lub jej przedstawiciela ustawowego, utraty przez nich zdolności procesowej², utraty przez stronę zdolności sądowej lub utraty przez przedstawiciela ustawowego charakteru takiego przedstawiciela;
- 2) jeżeli w składzie organów jednostki organizacyjnej będącej stroną zachodzą braki uniemożliwiające jej działanie, chyba że ustanowiono kuratora na podstawie art. 69 § 1 KPC lub art. 42 § 1 KC;
- 3) jeżeli strona lub jej przedstawiciel ustawowy znajduje się w miejscowości pozbawionej wskutek nadzwyczajnych wydarzeń komunikacji z siedzibą sądu;
- 4) jeżeli postępowanie dotyczy masy upadłości, masy układowej lub masy sanacyjnej i ogłoszono upadłość lub wszczęto wtórne postępowanie upadłościowe albo ustanowiono zarządcę w postępowaniu restrukturyzacyjnym;
- 5) jeżeli ustanowiono zarządcę przymusowego w postępowaniu w przedmiocie ogłoszenia upadłości lub zarządcę tymczasowego w postępowaniu o otwarciu postępowania sanacyjnego, a postępowanie dotyczy majątku objętego zabezpieczeniem,
- 6) jeżeli zarządca sukcesyjny przestał pełnić tę funkcję albo zarząd sukcesyjny wygasł, w przypadku gdy postępowanie toczyło się z udziałem zarządcy sukcesyjnego.

OBJAŚNIENIA

- ✗ 1) Strona w rozumieniu tego artykułu to nie tylko powód i pozwany, lecz także uczestnik postępowania nieprocesowego, interwenient uboczny, współuczestnik procesowy – konieczny i jednolity (uchwała SN z 10 października 1964 r., III CO 53/64), osoba wezwana do wzięcia udziału w sprawie na zgodnie z art. 194, osoba zawiadomiona o toczącym się procesie zgodnie z art. 196 – o ile zgłosiła swoje przystąpienie do sprawy w charakterze powoda.
- ✗ 2) Np. wydanie w czasie trwania postępowania postanowienia o ubezwłasnowolnieniu. Co do przedstawiciela ustawowego np. w sytuacji pozbawienia rodziców władzy rodzicielskiej.

Zaistnienie jednej z ww. przyczyn zawieszenia postępowania **nie uprawnia sądu** do oceny celowości jego zawieszenia.

Przyjmuje się, że podstawy zawieszenia muszą wystąpić dopiero w toku postępowania. Ich istnienie w dacie wszczęcia postępowania powinno spowodować inną reakcję sądu (np. odrzucenie pozwu).

Sąd zawiesza postępowanie z urzędu w razie śmierci strony lub utraty zdolności sądowej przez stronę niebędącą osobą fizyczną. Zawieszenie postępowania w tym wypadku ma umożliwić wstąpienie do procesu spadkobierców strony lub jej następców prawnych. Z tych względów **w sprawach o prawa i obowiązki o charakterze osobistym**, niewchodzące w skład spadku, sąd nie zawiesza, a umarza postępowanie z powodu śmierci strony (uchw. SN z 10 października 1964 r., III CO 53/64, uchw. SN z 23 kwietnia 1985 r., III CZP 16/85).

Zawieszenie postępowania z powodu śmierci wnioskodawcy nie wchodzi jednak w grę wówczas, gdy postępowanie nieprocesowe dotyczy **prawa ściśle osobistego**, związanego z osobą wnioskodawcy, za takie prawo np. należy uznać żądanie ustalenia treści aktu stanu cywilnego (art. 40 PASC – postanowienie SN z 7 czerwca 1972 r., III CRN 105/72).

Zawieszenie postępowania w razie śmierci strony lub jej przedstawiciela ustawowego, utraty przez nich zdolności procesowej, utraty przez stronę zdolności sądowej lub utraty przez przedstawiciela ustawowego charakteru takiego przedstawiciela oraz w przypadku gdy zarządca sukcesyjny przestał pełnić swoją funkcję albo zarząd sukcesyjny wygasł, kiedy postępowanie toczyło się z udziałem zarządcy sukcesyjnego – skutkuje **od chwili zaistnienia powyższych zdarzeń**. Zawieszenie postępowanie z powodu ogłoszenia upadłości strony również skutkuje *ex tunc*, tj. **od dnia ogłoszenia upadłości**. W powyższych wypadkach zawieszając postępowanie, sąd z urzędu uchyla orzeczenia wydane po nastąpieniu tych zdarzeń, chyba że nastąpiły one po zamknięciu rozprawy.

Zawieszenie postępowania z przyczyn wymienionych w art. 174 § 1 pkt 2 i 3 KPC skutkuje *ex nunc*, tj. od chwili wydania postanowienia o zawieszeniu.

ŚMIERĆ PEŁNOMOCNIKA PROCESOWEGO

Przyjmuje się, że śmierć pełnomocnika procesowego **nie stanowi przyczyny zawieszenia postępowania cywilnego**, może natomiast być ważną przyczyną **odroczenia posiedzenia sądowego** (wyr. SN z 3 kwietnia 2000 r., I CKN 572/98). Tym samym, wobec braku wyraźnego przepisu, śmierć pełnomocnika nie wywołuje skutków przewidzianych dla sytuacji związanej z zawieszeniem postępowania (post. SN z 30 listopada 1999 r., I CZ 105/99).

W razie śmierci pełnomocnika procesowego postępowanie może być kontynuowane dopiero po wezwaniu strony, która dotychczas nie stawiała razem z pełnomocnikiem. Doręczenie wezwania wraz z zawiadomieniem o śmierci pełnomocnika powinno nastąpić w miejscu zamieszkania lub pobytu, w którym strona faktycznie przebywa.

W takim wypadku art. 136 § 2 k.p.c. nie znajduje zastosowania. Oznacza to, że pisma kierowanego do strony nie można pozostawić w aktach ze skutkiem doręczenia także wówczas, jeżeli nie dopełniła obowiązku zawiadomienia sądu o zmianie miejsca swojego zamieszkania.

Przepis art. 175 KPC dotyczy wyłącznie śmierci pełnomocnika procesowego – ogólnego lub powołanego do prowadzenia poszczególnej sprawy, a nie pełnomocnika ustanowionego do niektórych tylko czynności procesowych.

Dopiero z chwilą ustanowienia nowego pełnomocnika jest możliwy dalszy tok postępowania. Dokonywanie czynności procesowych bez udziału pełnomocnika **prowadzić może do nieważności postępowania** na skutek pozbawienia strony możliwości obrony swoich praw (art. 379 pkt 5).

ŚMIERĆ PEŁNOMOCNIKA PRZY OBLIGATORYJNYM ZASTĘPSTWIE

Zgodnie z art. 175¹ KPC, jeżeli zastępstwo stron przez adwokatów lub radców prawnych jest obowiązkowe, w razie śmierci adwokata lub radcy prawnego, skreślenia z listy adwokatów lub radców prawnych, utraty możliwości wykonywania zawodu albo utraty zdolności procesowej, **sąd zawiesza postępowanie z urzędu**, wyznaczając odpowiedni termin do wskazania innego adwokata lub radcy prawnego, i po upływie tego terminu podejmuje postępowanie.

W razie wystąpienia przesłanek wymienionych w art. 175¹ – sąd odmiennie niż w sytuacjach przewidzianych w art. 175 KPC – nie odracza, a **obligatoryjnie zawiesza postępowanie**. Wraz z zawieszeniem postępowania sąd wyznacza odpowiedni termin do wskazania innego adwokata lub radcy prawnego.

Sąd podejmuje zawieszone postępowanie po upływie wyznaczonego terminu do wskazania innego adwokata lub radcy prawnego, bez względu na to, czy strona wskazała innego profesjonalnego pełnomocnika, czy też go nie wskazała. W tym ostatnim wypadku nie można stawiać zarzutów nieważności postępowania z przyczyny pozbawienia strony możliwości obrony swych praw (art. 379 pkt 5 KPC).

ZAWIESZENIE NA WNIOSEK

Legitymację do złożenia wniosku, o którym mowa w art. 176 KPC ma **spadkobierca pozwanego** lub **Bankowy Fundusz Gwarancyjny**.

Termin do złożenia oświadczenia o przyjęciu lub odrzuceniu spadku mija z upływem sześciu miesięcy od dnia, w którym spadkobierca dowiedział się o tytule swego powołania (art. 1015 § 1 KC).

Przesłanki skuteczności wniosku. Aby wniosek był skuteczny muszą zachodzić następujące warunki: przedmiotem powództwa przeciwko spadkobiercy musi być obowiązek wchodzący w skład długów spadkowych (art. 922 KC), pozwany spadkobierca nie złożył oświadczenia o przyjęciu spadku oraz nie upłynął jeszcze termin do złożenia powyższego oświadczenia (art. 1015 § 1 KC).

Podjęcie postępowania zawieszonego w oparciu o przepis art. 176 § 1 następuje po złożeniu przez spadkobiercę oświadczenia o przyjęciu lub odrzuceniu spadku, bądź po upływie terminu 6 miesięcy przewidzianego do złożenia tego oświadczenia. Natomiast podjęcie zawieszonego postępowania na podstawie § 2 następuje wskutek złożenia przez Bankowy Fundusz Gwarancyjny wniosku o podjęcie zawieszonego postępowania.

FAKULTATYWNE ZAWIESZENIE POSTĘPOWANIA

Przepis w art. 177 § 1 pkt 1–6 przewiduje wypadki fakultatywnego zawieszenia postępowania, przy czym wypadki te można podzielić na zawieszenie z przyczyn prejudycjalności, a więc zależnych od wyniku innego toczącego się postępowania (pkt 1–4) oraz na tzw. spoczywanie procesu spowodowane beczynnością stron (pkt 5–6).

Zawieszenie postępowania z przyczyn wymienionych w art. 177 KPC następuje z urzędu, niezależnie od inicjatywy stron.

Art. 177. Sąd może zawiesić postępowanie z urzędu:

- 1) jeżeli rozstrzygnięcie sprawy zależy od wyniku innego toczącego się postępowania cywilnego⁽¹⁾;
- 2) jeżeli osoba trzecia wystąpiła przeciwko obu stronom z interwencją główną;
- 3) jeżeli rozstrzygnięcie sprawy zależy od uprzedniej decyzji organu administracji publicznej⁽²⁾;
- 3¹) jeżeli rozstrzygnięcie sprawy zależy od wyniku postępowania toczącego się przed Trybunałem Konstytucyjnym albo Trybunałem Sprawiedliwości Unii Europejskiej;
- 4) jeżeli ujawni się czyn, którego ustalenie w drodze karnej lub dyscyplinarnej mogłoby wywrzeć wpływ na rozstrzygnięcie sprawy cywilnej⁽³⁾;
- 5) w razie niestawiennictwa obu stron na rozprawie, jeżeli ustawa nie stanowi inaczej, oraz w razie niestawiennictwa powoda, gdy powód nie żądał rozpoznania sprawy w jego nieobecności, a pozwany nie zgłosił wniosku o rozpoznanie sprawy⁽⁴⁾;
- 6) jeżeli na skutek braku lub wskazania złego adresu powoda albo niewskazania przez powoda w wyznaczonym terminie adresu pozwanego⁵ lub danych pozwalających sądowi na ustalenie numerów⁶, o których mowa w art. 208¹, lub niewykonania przez powoda innych zarządzeń nie można nadać sprawie dalszego biegu.

OBJAŚNIENIA

- ✘ 1) Zależność ta musi być tego rodzaju, że orzeczenie, które ma zapaść w innym postępowaniu cywilnym, będzie prejudykatem, czyli podstawą rozstrzygnięcia sprawy, w której ma być zawieszone postępowanie (wyrok SN z 20 grudnia 2005 r., V CK 407/05).
- ✘ 2) Uważa się, że jeżeli decyzja administracyjna ma charakter konstytutywny, to zawieszenie postępowania cywilnego jest obligatoryjne, natomiast przy decyzjach o charakterze deklaratorywnym – fakultatywne. Powinna to być także decyzja ostateczna (zob. wyrok SA w Warszawie z dnia 22 stycznia 2002 r., I ACa 1944/01).
- ✘ 3) Zawieszenie postępowania w oczekiwaniu na wydanie wyroku karnego powinno wchodzić w grę wyjątkowo, a w szczególności wtedy, gdy ustalenia wyroku karnego miałyby prejudycjalne znaczenie dla odpowiedzialności cywilnej pozwanego z uwagi na związanie sądu w postępowaniu cywilnym ustaleniami prawomocnego wyroku karnego skazującego co do popełnienia przestępstwa – art. 11 KPC (wyrok SA w Łodzi z 14 maja 2015 r., I ACa 1687/14).
- ✘ 4) Artykuł 177 § 1 pkt 5 KPC nie ma zastosowania w postępowaniu nieprocesowym, w którym niestawiennictwo uczestników nie tamuje rozpoznania sprawy (art. 513 KPC), a także w postępowaniach odrębnych - w sprawach małżeńskich (art. 428 § 1 KPC), w sprawach ze stosunków między rodzicami a dziećmi (art. 455 KPC), przed sądem drugiej instancji (art. 376 KPC) oraz przed Sądem Najwyższym (art. 398¹² KPC).
- ✘ 5) Przepis ten dotyczy sytuacji po nadaniu sprawie biegu, a więc po wysłaniu odpisu pozwu pozwanemu. Art. 177 § 1 pkt 6 nie wyłącza także możliwości ustanowienia kuratora dla pozwanego nieznanego z miejsca pobytu zgodnie z art. 143 i 144 Co do zmiany adresu w toku postępowania zob. art. 143-145 KPC.
- ✘ 6) Czynności, o której mowa w art. 208¹, dokonać powinien przewodniczący w sądzie rozpoznającym sprawę, korzystając ze stworzonej w tym celu bazy PESEL-SAD, i dopiero po stwierdzeniu, że dane wskazane w pozwie nie są wystarczające do ustalenia numeru PESEL, powinien wezwać powoda do uzupełnienia braków pod rygorem zawieszenia postępowania na podstawie art. 177 § 1 pkt 6 (wyrok SO w Bydgoszczy z dnia 14 marca 2014 r., II CZ 73/14).

Zgodnie z art. 177 § 2 KPC, jeżeli postępowanie karne, dyscyplinarne lub administracyjne nie jest jeszcze rozpoczęte, a jego rozpoczęcie zależy od wniosku strony, sąd wyznaczy termin do wszczęcia postępowania, w innych wypadkach może zwrócić się do właściwego organu.

W wypadku, gdy wszczęcie postępowania nie zależy od wniosku strony, sąd z urzędu może zwrócić się do odpowiedniego organu o wszczęcie postępowania dyscyplinarnego lub administracyjnego. Jeżeli zaś chodzi o postępowanie karne, to sąd cywilny ma obowiązek zawiadomienia prokuratora lub Policji o popełnieniu przestępstwa (art. 304 § 2 KPK).

ZAWIESZENIE ZALEŻNE OD WOLI STRON

Zgodnie z art. 178 KPC, sąd może również zawiesić postępowanie na zgodny wniosek stron.

Przepis określa tzw. **spoczywanie procesu**. Zawieszenie postępowania jest fakultatywne i zależy od decyzji sądu.

Wniosek stron może być złożony w formie pisemnej przed rozprawą lub ustnie do protokołu rozprawy. Nie jest wykluczone złożenie jednego wniosku, podpisanego przez obie strony.

We wniosku strony mogą określić zgodnie czas trwania zawieszenia postępowania, który nie może być krótszy niż 3 miesiące (art. 181 § 1 pkt 2) ani dłuższy niż 6 miesięcy (art. 182 § 1 pkt 2 KPC).

Jest to jedyny w Kodeksie wypadek **terminu umownego**.

Wniosek stron o zawieszenie postępowania może być zgłoszony w toku całego postępowania, od chwili zawiśnięcia sporu aż do prawomocnego zakończenia sprawy, a zatem przed sądem pierwszej i drugiej a także w postępowaniu wywołanym nadzwyczajnym środkiem zaskarżenia.

W wypadku współuczestnictwa koniecznego i jednolitego warunkiem zawieszenia postępowania jest zgodny wniosek wszystkich współuczestników. Nie dotyczy to współuczestnictwa niejednolitego, bowiem zawieszenie obejmuje w takim wypadku jedynie tych współuczestników, którzy taki wniosek zgłosili.

WSKAZANIE PODSTAWY PRAWNEJ ROZSTRZYGNIĘCIA W POSTANOWIENIU O ZAWIESZENIU POSTĘPOWANIA

Przepis art. 178¹ stanowi *novum* w postępowaniu cywilnym. Na jego mocy sąd wydający postanowienie o zawieszeniu postępowania nałożony został obowiązek wskazania podstawy prawnej zawieszenia postępowania już w samej jego sentencji. Przed nowelizacją z 4 lipca 2019 r. podstawę taką sąd wskazywał dopiero w uzasadnieniu postanowienia o zawieszeniu postępowania.

SKUTKI ZAWIESZENIA POSTĘPOWANIA

Art. 179

§ 1. W wypadku zawieszenia postępowania na zgodny wniosek stron albo wskutek ich niestawiennictwa lub niemożności nadania sprawie dalszego biegu, zawieszenie wstrzymuje tylko bieg terminów sądowych, które biegną dalej dopiero z chwilą podjęcia postępowania.

§ 2. We wszystkich innych wypadkach zawieszenia żadne terminy nie biegną i zaczynają biec dopiero od początku z chwilą podjęcia postępowania. Terminy sądowe należy w miarę potrzeby wyznaczać na nowo.

§ 3. Podczas zawieszenia sąd nie podejmuje żadnych czynności z wyjątkiem tych, które mają na celu podjęcie postępowania albo zabezpieczenie powództwa lub dowodu. Czynności podejmowane przez strony, a niedotyczące tych przedmiotów, wywołują skutki dopiero z chwilą podjęcia postępowania.

Przepis w § 1 określa skutki zawieszenia postępowania, jeżeli nastąpiło ono na zgodny wniosek stron (art. 178), wskutek niestawiennictwa stron (art. 177 § 1 pkt 5) oraz wskutek niemożności nadania sprawie dalszego biegu (art. 177 § 1 pkt 6). Chodzi tu zatem o wypadki tzw. **spoczywania procesu**.

Zawieszenie postępowania wstrzymuje tylko bieg terminów sądowych (art. 164 KPC). Natomiast terminy ustawowe biegą dalej, np. terminy do wniesienia środków odwoławczych.

Dalszy bieg terminów sądowych rozpoczyna się od chwili podjęcia przez sąd zawieszonego postępowania.

Przepis § 2 dotyczy wypadków zawieszenia przewidzianych w art. 173 do art. 177 § 1 pkt 1–4 KPC. W czasie zawieszenia postępowania na podstawie wyżej wymienionych przepisów nie biegą żadne terminy – ani ustawowe, ani umowne oraz wszystkie terminy zaczynają biec od początku z momentem podjęcia postępowania.

Przepis w § 3 formułuje zakaz dokonywania przez sąd jakichkolwiek czynności procesowych, z wyjątkiem czynności: zmierzających do podjęcia zawieszonego postępowania, związanych z zabezpieczeniem roszczeń (art. 730 i n.) oraz dotyczących zabezpieczenia dowodu (art. 310–315). Podjęcie przez sąd innych niż dopuszczalne czynności procesowych pozbawione jest skutków prawnych. Następują one dopiero z momentem podjęcia zawieszonego postępowania.

PODJĘCIE ZAWIESZONEGO POSTĘPOWANIA

Kodeks zawiera dwa przepisy regulujące podjęcie postępowania, pierwszy dotyczący podjęcia postępowania z urzędu (art. 180 KPC) oraz drugi dotyczący podjęcia postępowania na wniosek strony (art. 181 KPC).

Chwila podjęcia postępowania jest chwilą ustania przyczyny zawieszenia.

Decyzje o podjęciu zawieszonego postępowania podejmuje sąd w formie postanowienia. Na postanowienie to nie przysługuje zażalenie.

W wypadku zawieszenia przez sąd postępowania mimo nieistnienia podstawy do jego zawieszenia sąd w każdym czasie, w tym także przy rozważaniu przesłanek umorzenia postępowania postanowi podjęcie postępowania (uchw. SN z 25 lutego 1985 r., III CZP 86/84).

Art. 180. § 1. Sąd postanowi podjąć postępowanie z urzędu, gdy ustanie przyczyna zawieszenia, w szczególności:

1) w razie śmierci strony - z chwilą zgłoszenia się lub wskazania następców prawnych zmarłego albo z chwilą ustanowienia we właściwej drodze kuratora spadku;

2) w razie utraty zdolności sądowej - z chwilą ustalenia ogólnego następcy prawnego;

3) w razie braku przedstawiciela ustawowego - z chwilą jego ustanowienia;

3¹) w razie braku w składzie organów jednostki organizacyjnej będącej stroną - z chwilą wyboru albo powołania tego organu, a w przypadku gdy dla strony ustanowiono kuratora umocowanego do podejmowania czynności za stronę - z chwilą jego ustanowienia;

4) gdy rozstrzygnięcie sprawy zależy od wyniku innego postępowania - z chwilą uprawomocnienia się orzeczenia kończącego to postępowanie; sąd może jednak i przedtem, stosownie do okoliczności, podjąć dalsze postępowanie;

5) w przypadku:

a) ustanowienia zarządcy przymusowego w postępowaniu w przedmiocie ogłoszenia upadłości - z chwilą ustalenia osoby pełniącej funkcję zarządcy przymusowego,

b) ogłoszenia upadłości strony lub wszczęcia wtórnego postępowania upadłościowego, z wyjątkiem określonym w art. 145 ust. 1 ustawy z dnia 28 lutego 2003 r. - Prawo upadłościowe (Dz.U. z 2015 r. poz. 233, z późn. zm.) - z chwilą ustalenia osoby pełniącej funkcję syndyka,

c) ustanowienia zarządcy tymczasowego w postępowaniu o otwarcie postępowania sanacyjnego - z chwilą ustalenia osoby pełniącej funkcję zarządcy tymczasowego,

d) ustanowienia zarządcy w postępowaniu restrukturyzacyjnym - z chwilą ustalenia osoby pełniącej funkcję zarządcy.

6) jeżeli zarządca sukcesyjny, z którego udziałem toczyło się postępowanie, przestał pełnić te funkcje – zdaniem zgłoszenia się lub wskazania kolejnego zarządcy sukcesyjnego;

7) w przypadku wygaśnięcia zarządu sukcesyjnego – z dniem zgłoszenia się lub wskazania następców prawnych zmarłego.

§ 2. Jeżeli w ciągu roku od dnia postanowienia o zawieszeniu postępowania nie zgłoszą się lub nie zostaną wskazani następcy prawni zmarłego, a postępowanie nie zostanie podjęte z udziałem zarządcy sukcesyjnego, sąd może z urzędu zwrócić się do sądu spadku o ustanowienie kuratora spadku, chyba że kurator taki już wcześniej został ustanowiony.

Art. 181. § 1. Sąd postanowi podjąć postępowanie na wniosek którejkolwiek ze stron:

1) gdy postępowanie zostało zawieszone na wniosek spadkobiercy - po złożeniu oświadczenia o przyjęciu lub odrzuceniu spadku albo po upływie terminu do złożenia takiego oświadczenia;

2) w wypadku zawieszenia na wniosek obu stron albo wskutek niestawiennictwa - nie wcześniej niż po upływie trzech miesięcy od zawieszenia, jeżeli strony we wniosku o zawieszenie nie oznaczyły dłuższego terminu.

§ 2. Sąd, na wniosek Bankowego Funduszu Gwarancyjnego, podejmie postępowanie, o którym mowa w art. 176 § 2.

Przepis art. 181 reguluje podjęcie postępowania wyłącznie na wniosek stron, nigdy z urzędu. Chodzi tu o zawieszenie postępowania na podstawie art. 176, 177 § 1 pkt 5 i art. 178 KPC.

Zawieszenie postępowania na zgodny wniosek stron nie wyłącza odmowy podjęcia tego postępowania, jeżeli wystąpiła inna przyczyna zawieszenia postępowania przewidziana w KPC (post. SN z 29 kwietnia 1985 r., IV CR 44/84).

Art. 181¹. Na wniosek zarządcy sukcesyjnego lub drugiej strony sąd postanowi podjąć postępowanie z udziałem zarządcy sukcesyjnego, jeżeli postępowanie dotyczy spraw wynikających z prowadzenia przedsiębiorstwa zmarłej strony objętego zarządem sukcesyjnym.

UMORZENIE POSTĘPOWANIA

Art. 182. § 1. Sąd umarza postępowanie:

- 1) zawieszone z przyczyn wskazanych w art. 177 § 1 pkt 5 i 6, jeżeli wniosek o podjęcie postępowania nie został zgłoszony w ciągu trzech miesięcy od daty postanowienia o zawieszeniu postępowania;
- 2) zawieszone na zgodny wniosek stron lub na wniosek spadkobiercy, jeżeli wniosek o podjęcie postępowania nie został zgłoszony w ciągu sześciu miesięcy od daty postanowienia o zawieszeniu postępowania;
- 3) w przypadku stwierdzenia braku następcy prawnego strony, która utraciła zdolność sądową, a w każdym razie po upływie roku od daty postanowienia o zawieszeniu postępowania z tej przyczyny;
- 4) zawieszone z przyczyny wskazanej w art. 174 § 1 pkt 2 po upływie dwóch lat od daty postanowienia o zawieszeniu postępowania z tej przyczyny;

UMORZENIE POSTĘPOWANIA

5) zawieszone z powodu śmierci strony po upływie pięciu lat od daty postanowienia o zawieszeniu postępowania z tej przyczyny.

§ 2. Umorzenie postępowania zawieszonego w pierwszej instancji nie pozbawia powoda prawa ponownego wytoczenia powództwa, jednakże poprzedni pozew nie wywołuje żadnych skutków, które ustawa wiąże z wytoczeniem powództwa. Skutki te wywołuje jednak pozew wniesiony w sprawie, w której postępowanie umorzono na podstawie § 1 pkt 4.

§ 3. Umorzenie zawieszonego postępowania przez sąd wyższej instancji powoduje uprawomocnienie się zaskarżonego orzeczenia, z wyjątkiem spraw o unieważnienie małżeństwa lub o rozwód oraz o ustalenie nieistnienia małżeństwa, w których postępowanie umarza się wówczas w całości.

§ 4. Z umorzeniem postępowania umarzają się nawzajem także koszty stron w danej instancji.

UMORZENIE POSTĘPOWANIA

Umorzenie zawieszonego postępowania następuje w przypadkach wymienionych w art. 182 § 1 oraz w przepisach szczególnych: art. 428 § 2, art. 440 § 2, art. 450 § 2. W innych przypadkach umorzenie zawieszonego postępowania **jest niedopuszczalne.**

Przyczyny umorzenia zawieszonego postępowania to brak wniosku o jego podjęcie i upływ czasu. Muszą zostać spełnione kumulatywnie. Wszelkie terminy liczy się od daty wydania postanowienia o zawieszeniu postępowania, a nie od dnia uprawomocnienia się tego postanowienia (zob. orzeczenie SN z 25 października 1974 r., III PRN 45/74).

ZAWIESZNIENIE NA PODSTAWIE 139(1)

Art. 139¹. § 1. Jeżeli pozwany, pomimo powtórzenia zawiadomienia zgodnie z art. 139 § 1 zdanie drugie, nie odebrał pozwu lub innego pisma procesowego wywołującego potrzebę podjęcia obrony jego praw, a w sprawie nie doręczono mu wcześniej żadnego pisma w sposób przewidziany w artykułach poprzedzających i nie ma zastosowania art. 139 § 2–31 lub inny przepis szczególny przewidujący skutek doręczenia, przewodniczący zawiadamia o tym powoda, przesyłając mu przy tym odpis pisma dla pozwanego i zobowiązując do doręczenia tego pisma pozwanemu za pośrednictwem komornika.

§ 2. Powód w terminie dwóch miesięcy od dnia doręczenia mu zobowiązania, o którym mowa w § 1, składa do akt potwierdzenie doręczenia pisma pozwanemu za pośrednictwem komornika albo zwraca pismo i wskazuje aktualny adres pozwanego lub dowód, że pozwany przebywa pod adresem wskazanym w pozwie. **Po bezskutecznym upływie terminu stosuje się przepis art. 177 § 1 pkt 6.**